

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
ПАПСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ПАРАНІ
(Pontificia Universidade Católica do Paraná), КУРІТІБА, БРАЗИЛІЯ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ
ЛАБОРАТОРІЯ «ПСИХОГЕНЕЗА ОСОБИСТОСТІ»
ЛАБОРАТОРІЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ОСОБИСТОСТІ
ВОЛИНСЬКИЙ ПІДРОЗДІЛ АСОЦІАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ГО «СПРАВА КОЛЬПІНГА В УКРАЇНІ»
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ВОЛИНСЬКИЙ АКМЕ-УНІВЕРСИТЕТ

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ, ОРТОБІОЗ ТА ПАЛІАТИВНА ДОПОМОГА

із циклу:
**ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА: ПОШУК
ПСИХОЛОГІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ НА ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ**

**МАТЕРІАЛИ ІХ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ (З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)**

(28 листопада – 02 грудня 2022 року)

Луцьк
2022

УДК 159.9:316.6

ББК 88

С-69

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету психології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол №4 від 14 грудня 2022 року)*

Редакційна колегія:

Дучимінська Т. І. – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Гошовський Я. О. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Вірна Ж. П. – доктор психологічних наук, професор кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Гошовська Д. Т. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Іванашко О. Є. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

С-69 Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності : матеріали ІХ Наук.-практ. інтернет-конф. (з міжнар.участ.) (28 листопада - 02 грудня. 2022 р.) = Materials of IX-th Scientific and Practical Internet Conference (with international participation) (Nov 28 – Dec 02, 2022) / за заг. ред. Т. І. Дучимінської, Я. О. Гошовського, Ж. П. Вірної, Д. Т. Гошовської, О. Є. Іванашко. – Луцьк : ПП Іванюк В. П, 2022. – 212 с.

У виданні вміщено матеріали наукових розвідок учасників ІХ Науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю) «Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності». Розкрито актуальні питання та проблеми психології особистості, зокрема соціальної адаптації особистості в сучасному суспільстві, психологічних особливостей ортобіозу особистості, медико-психологічної підтримки особистості, ревіталізації учасників бойових дій, жертв війни та внутрішньопереміщених осіб, психологічних складових сталого розвитку суспільства. Рекомендовано науковцям, викладачам, аспірантам, учителям, методистам, студентам.

УДК 159.9:316.6

ББК 88

Далекорій Яна, Барчі Беата ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	140
Калюта Маргарита, Іванашко Оксана ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЖІНОЧОЇ ВІКТИМНОСТІ ТА НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї	143
Карпенко Юлія ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ТРИВОЖНОСТІ	155
Кліш Ірина МАЙСТЕРНІСТЬ ТРЕНЕРА У ПІДГОТОВЦІ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ	165
Кордунова Наталія, Дмитрів Христина ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НЕВРОТИЗАЦІЇ ТА ФРУСТРОВАНOSTІ ШКІЛЬНИХ ПСИХОЛОГІВ.....	167
Ларіна Анастасія, Кульчицька Анна СТАНОВЛЕННЯ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ СТАРШОКЛАСНИКІВ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОСТУ	172
Лукавецька Олена, Коць Михайло ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ	175
Панасюк Назар, Гошовський Ярослав ВПЛИВ ЛОКУСУ КОНТРОЛЮ НА ОСОБИСТІСНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	178
Повшук Вікторія, Іванашко Оксана САМОСТАВЛЕННЯ ЯК МОТИВАЦІЙНО-СМИСЛОВИЙ ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ ПАРТИЦИПАТИВНИХ ПОТРЕБ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ	181
Полікарчик Софія, Кульчицька Анна ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СЕПАРАЦІЇ.....	191
Самкова Ольга, Дучимінська Тамара ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	198
Столярук Леонід, Мудрак Ігор ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ МОТИВАЦІЇ НА УСПІШНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	200
Ткачук Яна, Іванашко Оксана ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ООП В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ НУШ.....	202

На думку Н. Сторожук, потрібно проводити дослідження факторів формування психологічної готовності молодих офіцерів Збройних Сил України, адже від їхньої згуртованої ототожнювальної позитивної налаштованості на службу залежить і боєготовність очолюваних ними підрозділів. Звичайно, порядок і гармонія в молодих офіцерських сім'ях лише підтримує офіцерську мотивацію та сприяє покращенню виконання службових обов'язків [8].

Отож ціла система детермінант зумовлює необхідність вивчення сімейної конфліктності у військових, а сама проблема набуває значущого науково-дослідницького статусу.

Список використаних джерел:

1. Дідик, Н. Ф. Соціально-психологічна підтримка членів родин військовослужбовців як чинник впливу на морально-психологічний стан бійця під час виконання завдань у зоні АТО. Український психологічний журнал, 1(7), 41–56.
2. Доценко Л., Максименко Н. Психологічні чинники адаптації військовослужбовців строкової служби в умовах військової частини. Вісник Національного університету оборони України. 2019. № 2 (52). С. 49 – 55.
3. Кокун, О. М., Агаєв, Н. А., Пішко, І. О., Лозінська, Н. С. Особливості вияву негативних психічних станів у військовослужбовців внаслідок тривалої участі в бойових діях та перебування в зоні АТО. Вісник Національного університету оборони України, 3 (46), 123–129.
4. Комар З. Психологічна стійкість воїна : підручник. Київ, 2017. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Komar_Zoran/Psykholohichna_stiikist_voina.pdf
5. Лесков, В. О. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців із районів військових конфліктів. Автореф. дис. канд. психол. наук. Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Хмельницький, 2020.
6. Ложкін Г. В. Психологічне супроводження діяльності військовослужбовців в екстремальних умовах: навч. посіб. Житомир: ЖВІРЕ, 2012. 273 с.
7. Попелюшко, Р. П. (2016). Причини виникнення та механізм розвитку ПТСР у комбатантів. International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences. Kielce: Holy Cross University, 95–98
8. Сторожук Н. Дослідження факторів формування психологічної готовності молодих офіцерів Збройних Сил України. Проблеми загальної та педагогічної психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка Академії педагогічних наук України / за ред. С. Максименка. К., 2008. Т. X. Ч. 5. С. 567–577.

Далекорій Яна

магістр (здобувач освіти) кафедри психології
Мукачівського державного університету,

Барчі Беата

науковий керівник, кандидат психологічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

В умовах соціально-економічних змін в українському суспільстві та демографічній кризі дуже важливим стає питання професійної орієнтації. Тому що її рішення спрямовані на свідоме професійне самовизначення та

успішну соціалізацію молоді. Змінні соціальні умови нашого суспільства докорінно змінюють стратегії підготовки та підвищення кваліфікації майбутніх спеціалістів. Змінюються цілі, зміст та методи освітнього процесу. На перший план виходять питання підготовки фахівців за новими освітніми стандартами, включення та прийняття науково-технічних та технологічних нововведень, що впроваджуються у повсякденне життя з постійним прискоренням. Такі питання потребують негайної демонстрації та розробки систем психологічної підтримки особистості під час цілісного професійного розвитку.

Ідея психологічного супроводу знайшла своє відображення і в працях М. Битянової, І. Дубровиної, Т. Карась, Л. Шипициної та ін. Особливості проблеми професійного становлення студентів під час навчання у ЗВО розглядалась і розглядається багатьма вченими, зокрема Є.Еріксон, Д.Сьюпер.

Поняття «супровід» у психологічній науці почали використовувати із самого початку функціонування психологічної служби у системі освіти. Термін «супровід» увійшов у професійне життя практичних психологів. Він вживається як концептуально, так і відносно практичної діяльності щодо вирішення конкретних проблем. Але сьогодні ще немає єдності думок фахівців у визначенні даного поняття. Термін «психологічний супровід» у сучасній психологічній літературі використовується досить широко. Крім того, у науковій і методичній літературі не має єдиного підходу у визначенні цілей і завдань психологічного супроводу та його змісту.

Багато дослідників зазначають, що психологічний супровід передбачає підтримку природних реакцій, процесів і станів особистості. Окрім цього, успішно організований психологічний супровід відкриває перспективи особистісного зростання, допомагає людині увійти в таку «зону розвитку», яка їй ще недоступна. Психологічний супровід професійного становлення особистості – це складова частина професійного становлення особистості, що полягає в психологічній допомозі у подоланні труднощів професійного життя, корекції деструктивних тенденцій розвитку (криз, стагнацій, конфліктів, деформацій), підвищенні адаптованості фахівця до соціально-економічних й технологічних змін, розвитку в нього позитивної професійної перспективи [4].

Кожна ситуація вибору породжує різноманітність варіантів рішень, опосередкованих множинними умовами. Супровід може трактуватися як допомога суб'єктові у формуванні орієнтаційного поля розвитку, відповідальність за дію в якому несе він сам. Важливою характеристикою даного підходу є опора на внутрішній потенціал людини, на її право самостійно робити вибір і нести за нього особисту відповідальність.

Професійне становлення здобувача вищої освіти є також накопиченням досвіду практичної діяльності, придбання професійної майстерності, формування особистісного відношення до обраної професії. В цьому взаємозв'язку провідна роль належить спрямованості свідомості особистості: те, як усвідомлює особа свою спрямованість, своє місце і роль в майбутній професійній діяльності.

Ступінь сформованості професійної самосвідомості випускника ЗВО може служити показником успішності і завершеності його професійного самовизначення. Іноді навіть до моменту закінчення ЗВО у здобувача вищої освіти не складається відношення до себе як до суб'єкта майбутньої професійної діяльності. Не сформованість відносин до себе як майбутнього фахівця гальмує професійне становлення особи, так як саме завдяки самосвідомості особистість розуміє невідповідність своїх якостей вимогам професії, і тим самим внутрішньо спонукає до подолання цих суперечностей, формуючи своїми діями і вчинками власну особу.

На думку Е. Зеєра, професійне становлення, будучи «формуванням» особистості, адекватної вимогам професійної діяльності, припускає використання сукупності розгорнутих у часі прийомів соціальної взаємодії особистості, включення її в різноманітні професійно значущі види діяльності [3]. Такий підхід до розуміння процесу соціалізації говорить нам про те, що особистість у цьому процесі повинна змінитися так, щоб відповідати вимогам професійної діяльності.

Професійне становлення, крім необхідності відповідати вимогам конкретної професійної діяльності, повинне розглядатись у контексті вирішення професійно важливих завдань, які поступово ускладнюються та сприяють оволодінню фахівцем необхідним комплексом професійно значимих ділових, особистісних, комунікативних, моральних якостей тощо.

Професійна діяльність становить для особистості своєрідний професійний простір, в якому реалізуються та удосконалюються її здібності до професійної діяльності, формується, усвідомлюється та здійснюється система професійних ідеалів, цінностей та установок [2]. Тобто діяльність виступає засобом самореалізації працівника як особистості. Тому важливим у профорієнтації молоді є формування системи професійних цінностей, спрямованості на інноваційну діяльність та розвиток інноваційної культури в процесі професійної підготовки.

Психологічними умовами розвитку інноваційної культури є актуалізація потреби особистості в інноваціях, її занурення в інноваційно-педагогічне середовище та залучення до активної групи, що є референтною для особистості. Рушійними силами, чинниками розвитку інноваційної культури виступають інноваційне спілкування та інноваційна діяльність. Інноваційне спілкування включає обмін інноваційною інформацією, сприйняття традиційним працівником групи інноваційних (новатора, генераторів, інституалізатора, інноватора, традиціоналізатора) та навпаки, інтерактивну взаємодію між цими учасниками інноваційної професійної діяльності.

У психологічній структурі інноваційної професійної діяльності як діяльності з впровадження та створення новацій, нами визначені її види, інноваційні ситуації та стани особистості в змісті цих ситуацій [4]. Зміни, що відбуваються в структурі інноваційної професійної діяльності, є результатом розгортання інноваційних ситуацій та їх послідовного перебігу. Ці зміни викликають необхідність змін якісного стану особистості як розвитку його здібностей до інноваційної професійної діяльності.

Динаміка інноваційної діяльності зумовлює прояви динамічних аспектів особистісного розвитку працівників. Залежно від умов життя і діяльності лінія розвитку особистості може змінитися; міра постійності та мінливості різних особистісних властивостей, а також різних типів особистості неоднакова; різним типам особистості відповідають різні типи розвитку.

Враховуючи ці закономірності інноваційної професійної діяльності, можна створити цілісну систему професійної орієнтації та професійної підготовки майбутніх фахівців. Для забезпечення використання інноваційних засобів профорієнтації в системі професійної освіти є доцільним створення на базі науково-дослідних інститутів, закладів вищої освіти чи відділів інноваційних профорієнтаційних технологій або відповідних центрів, де відбувалося б проведення семінарів, конференцій, круглих столів з відповідної проблематики, здійснювалося наукове обґрунтування, розробка та впровадження нових методів, засобів і технологій профорієнтаційної діяльності, проводилася б консультативна та психодіагностична профорієнтаційна робота з молоддю в системі освіти.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І. А. Гуманізм освіти ХХІ століття: філософський і психологічний аспект. Теорія і практика упр. соц. системами: Філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2002. № 2. С. 23-24.
2. Корень Т.О. Створення психологічних умов для успішної адаптації психолога у майбутній професійній діяльності / Т.О. Корень // Психологічні проблеми адаптації особистості до змінюваних умов життєдіяльності : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 13-14 листопада 2008. – Д.: ДНУ, 2008.– С.77–78.
3. Литвинова Н. І. Алгоритм визначення професійної спрямованості особистості. Профорієнтаційна робота психолога / [упоряд. Т. Гончаренко]. – К. : Шк. світ, 2007. – С. 30-54.
4. Савчин М. В. Психологічні засади організації особистісно-професійного зростання майбутнього педагога : навчальний посібник / М. Савчин, Л. Василенко. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2012. – 24 с.

**Калюта Маргарита,
Іванашко Оксана**

науковий керівник, кандидат психологічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЖІНОЧОЇ ВІКТИМНОСТІ ТА НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї

У статті представлено теоретико-емпіричне дослідження прояву віктимності у жінок та його взаємозв'язок з виникненням насилля у сім'ї. Вивчені уявлення респондентів про стан, мотиви, види психологічного насильства, способи протистояння насиллю в родинах та його наслідки для суспільства. Розглянуто поняття віктимності та віктимної поведінки у психологічних студіях, підходи до класифікації жертв насилля, особливості

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>